

**เอกสารประกอบการสอน
รายวิชาชีวิตกับสังคมไทย (3000 – 1501)**

สุรศักดิ์ เพ็ญบางแกะ

**แผนกจัดการศึกษาระบบทวิภาคีและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการราชดำเนิน
โทรศัพท์ 063-775-9344**

คำนำ

เอกสารประกอบการสอนรายวิชา ชีวิตกับสังคมไทย รหัส 3000-1501 เล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อ เป็นแนวทางในการเรียนการสอน สำหรับอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาสามารถนำไปใช้ในด้านการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เอกสารการจัดการเรียนรู้เล่มนี้แบ่งออกเป็น 3 หน่วยประกอบด้วย

หน่วยที่ 1 มนุษย์กับสังคม

หน่วยที่ 2 ลักษณะทั่วไปของสังคมไทย

หน่วยที่ 3 เอกลักษณะของวัฒนธรรม

หลักการ ผู้จัดทำขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนที่มีส่วนร่วมในการจัดเอกสารประกอบการสอนเล่มนี้ หากมี ข้อบกพร่อง ประการใด ขอความกรุณาให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงในการจัดทำ เอกสารประกอบการสอนรายวิชา ชีวิตกับสังคมไทย ให้ดียิ่งขึ้นต่อไปและหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารประกอบการสอน เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนบุคคลทั่วไป

อาจารย์สุรศักดิ์ เฟ็งบางเกาะ

การประเมินผลรายวิชา

การวัดและการประเมินผลการเรียน

1. วิธีการ

การดำเนินการวัดผลการเรียนวิชานี้ จะแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การทดสอบกลางภาค กับ การสอบปลายภาคเรียน 2. การกำหนดคะแนนระหว่างภาค กับ คะแนนปลายภาค ดังนี้

1.1 งานที่มอบหมายในระหว่างเรียน

1.1.1 การนำเสนอหน้าชั้นเรียน 10 คะแนน

1.1.2 การทำแบบฝึกหัด 20 คะแนน

1.1.3 การทำแบบทดสอบ 10 คะแนน

1.2 จิตพิสัยและการร่วมกิจกรรม 10 คะแนน

1.3 ทดสอบกลางภาคเรียนทฤษฎี 30 คะแนน

1.4 ทดสอบปลายภาคเรียนทฤษฎี 20 คะแนน

2. เกณฑ์การผ่าน

ผู้ที่สอบผ่านรายวิชานี้ จะต้องผ่านเกณฑ์ดังนี้

2.1 มีเวลาเข้าห้องเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด

2.2 มีคะแนนที่เก็บจากรายสมรรถนะไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนรวม

2.3 รายสมรรถนะใดไม่ผ่านร้อยละ 60 ให้ซ่อมเสริมได้ไม่เกิน 1 ครั้ง

2.4 ผลรวมของคะแนนทั้งหมดต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50

3. เกณฑ์การให้เกรดตามค่าระดับคะแนน

ร้อยละ 80 –100	ได้เกรด	4.00
ร้อยละ 75 –79	ได้เกรด	3.50
ร้อยละ 70 –74	ได้เกรด	3.00
ร้อยละ 65 –69	ได้เกรด	2.50
ร้อยละ 60 –64	ได้เกรด	2.00
ร้อยละ 55 -59	ได้เกรด	1.50
ร้อยละ 50 –54	ได้เกรด	1.00
ร้อยละ 0 – 49	ได้เกรด	0.00

หน่วยที่ 1

มนุษย์กับสังคม

ความหมายของสังคม

คำว่า "สังคม" นั้นได้มีผู้ให้นิยามไว้ต่าง ๆ มากมาย แต่พอสรุปความหมายได้ดังนี้ สังคมหมายถึงกลุ่มคนมากกว่าสองคนขึ้นไป ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นเวลายาวนานในขอบเขตหรือ พื้นที่กำหนด ณ ที่ใดที่หนึ่ง มีการติดต่อสัมพันธ์กัน ประกอบไปด้วยสมาชิกเป็นคนทุกเพศทุกวัย ปฏิบัติตนต่อผู้อื่น ภายใต้อกฏเกณฑ์หรือระเบียบเดียวกัน โดยมีวัฒนธรรม ระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิต เป็นของตนเอง ปฏิบัติหน้าที่และแสดงบทบาทเพื่อสังคมดำรงความเป็นปึกแผ่น มั่นคงถาวร และเจริญก้าวหน้า

องค์ประกอบของสังคม

การที่คนจะมารวมกันเพื่อทำกิจกรรม หรือดำเนินชีวิตภายใต้กฎเกณฑ์ เดียวกันนั้น ต้องมีองค์ประกอบและองค์ประกอบนั้นคือ

1. ประชากรจำนวนหนึ่งทั้งเพศหญิงและชาย
2. พื้นที่หรือดินแดนที่มีอาณาเขตแน่นอน
3. ความสัมพันธ์ของผู้คนมีต่อกัน
4. การกระทำที่ต่อเนื่องจนเป็นกิจวัตร แม้ว่าจะมีหน้าที่ต่อสังคมแตกต่างกัน
5. การประพฤติกฎและปฏิบัติตนของสมาชิกภายใต้กรอบของสถาบันหรือวัฒนธรรมเดียวกัน

ความสำคัญของสังคม

มนุษย์จำเป็นต้องอยู่กันเป็นกลุ่ม มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นมิได้มีมาแต่กำเนิด แต่เกิด จากการที่มนุษย์ได้เป็นสมาชิกของสังคม ทำให้มนุษย์เรียนรู้แบบแผนต่าง ๆ โดยเฉพาะสังคมมนุษย์คือ ครอบครัว ความรู้จากแบบแผนมนุษย์ รุ่นก่อนจากสภาพแวดล้อมครอบครัว จากสถาบันที่ตนได้สัมผัส สิ่งเหล่านี้ ล้วนมีอิทธิพล และมีส่วนทำให้มนุษย์ที่สมบูรณ์สามารถยังชีพอยู่สังคมได้อย่างมั่นคง

ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์

สาเหตุที่มนุษย์ต้องการร่วมกันในสังคม มีดังนี้

1. เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ธรรมชาติของมนุษย์นั้นต้องการหลายอย่าง แต่พื้นฐานจริงๆ ก็คือปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค นอกจากวัตถุนั้นแล้วมนุษย์ต้องการความรัก ความอบอุ่นความเข้าใจ ความปลอดภัย สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่พึ่งพาอาศัยกันและกัน
2. เพื่อเป็นที่ยอมรับของสังคม การเป็นที่ยอมรับทำให้มนุษย์เกิดความมั่นใจ ความภูมิใจ ความเข้าใจที่จะทำกิจกรรม ให้กับสังคมทำให้เกิดความสุข แต่ถ้าไม่ยอมรับ ธรรมชาติของมนุษย์จะหลีกเลี่ยง จากสังคมนั้น ทำให้เกิดทุกข์ ไม่ประสบความสำเร็จ ในชีวิตและไม่มีความสุขที่จะอยู่ในสังคมนั้นๆ

3. เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับตนเองและกลุ่ม มนุษย์จะรู้สึกว่ามีความปลอดภัยมีความเอื้ออาทรต่อกันเมื่อมีการทำกิจกรรมร่วมกันและเกิดความเต็มใจ ก็จะช่วยกันสร้างสรรค์ผลงานเมื่อผลงานนั้นเกิดความสำเร็จจะกลายเป็นความภาคภูมิใจ สังคมก็จะเจริญก้าวหน้า

หน้าที่ของสังคม

สังคมประกอบด้วยมนุษย์ทุกเพศทุกวัย มีความรับผิดชอบ อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกันดังนั้น หน้าที่ของคนในสังคมที่จะตามมาดังนี้

1. ผลิตสมาชิกใหม่ ชำรงไว้ซึ่งหน้าที่ทางชีวิต คือ การให้กำเนิดลูกหลานเพื่อทดแทนสมาชิกใหม่
2. อบรมสมาชิกใหม่ ให้สามารถเรียนรู้และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมดำรงอยู่และความเจริญก้าวหน้าของสังคม
3. รักษากฎระเบียบของสังคม ปกป้องคุ้มครองคนดี รักษากฎหมาย เพื่อความสงบสุขของสังคม
4. ส่งเสริมเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้า เช่น ผลิต จำหน่าย แจกจ่ายสินค้าและบริการให้ขวัญ กำลังใจ ร่วมกลุ่มช่วยกันทำ แบ่งงานตามความชำนาญ ก่อให้เกิดกำลังใจ ทำให้สังคมแข็งแรง เศรษฐกิจเข้มแข็ง คนในสังคมกินดีอยู่ดีก็มีความสุข

ความหมายของโครงสร้างสังคม (Social Struction)

โครงสร้างสังคม (Social Interaction) คือ ความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคม โดยมีองค์ประกอบทาง สังคมที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้ ดำเนินไปอย่างมีระเบียบ อาจออกมาในรูปของความร่วมมือ ความขัดแย้ง การแข่งขัน อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนนั้นจะมีเรื่องยึดเหนี่ยว ซึ่งเป็นบรรทัดฐานให้คนมาอยู่ ร่วมกันเป็นสังคมอย่าง สันติสุขได้

ลักษณะโครงสร้างทางสังคม

โครงสร้างทางสังคม มีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. มีปฏิสัมพันธ์(Social Interaction) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปติดต่อ สัมพันธ์กัน อาจเป็นกลุ่มปฐมภูมิ ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน หรือกลุ่มทุติยภูมิ ที่มีการติดต่อรวมกัน โดยหน้าที่ การงาน เช่น การประชุมการสนทนากัน การคบหาสมาคมการขัดแย้ง หรือการทำกิจกรรมร่วมกัน

2. มีกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ หรือบรรทัดฐานทางสังคม หมายถึง ระเบียบแบบแผนข้อบังคับ เพื่อให้ทุกคนยึดถือ ปฏิบัติ ร่วมกันทำให้สังคมดำรงอยู่ ดำเนินไปอย่างเป็นระเบียบ เช่น การปฏิบัติระหว่างบิดามารดากับบุตรหรือ ระหว่างครูกับศิษย์ เป็นต้น

3. มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่แน่นอนอน ซึ่งมีอยู่ 2 อย่าง ดังนี้

- เป้าหมายเฉพาะตัว หรือเป้าหมายของสมาชิกแต่ละคน เช่น ต้องการความรักความสำเร็จ ความก้าวหน้าการมี ฐานะดี ครอบครัวอบอุ่น

- เป้าหมายรวม เช่น ต้องการให้สังคมที่ตนอยู่มีชื่อเสียง มีความปลอดภัย สงบสุข มีความเจริญ

4. มีลักษณะเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย สังคมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจึงอาจเปลี่ยนแปลงได้มีการพัฒนา เพื่อให้โครงสร้างที่ดีกว่าเข้าทดแทนโครงสร้างที่ล้าสมัย ไม่ว่าจะเป็น ความสัมพันธ์ บรรยากาศ สภาพแวดล้อม จำนวนสมาชิก แม้ระเบียบกฎเกณฑ์บางอย่างเพื่อความเหมาะสม

องค์ประกอบของโครงสร้างทางสังคม

โครงสร้างทางสังคมจะมั่นคงเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของสังคมที่สำคัญ 2 ประการดังนี้

1. การจัดการระเบียบสังคม
2. สถาบันทางสังคม

การจัดระเบียบสังคม (Social Organization)

สมาชิกของสังคมมีความแตกต่างกัน ทั้งแนวความคิด และความต้องการ การจัดระเบียบสังคมจึงมีความจำเป็น เพื่อเป็น ระเบียบสงบสุข จึงต้องมีกระบวนการจัดระเบียบในบทบาทและหน้าที่ของบุคคล 2 ประการคือ

1. บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) หมายถึง แบบพฤติกรรมกฎเกณฑ์ หรือคตินิยมที่สังคมกำหนดไว้เป็น มาตรฐานในการประพฤติปฏิบัติที่สังคมยอมรับว่าดีและถูกต้องได้แก่

1.1 วิถีชาวบ้านหรือวิถีประชา (Folk Ways) หมายถึง แนวทางการปฏิบัติที่บุคคลปฏิบัติจนเกิดความเคยชิน ไม่มีกฎหมายบังคับ ถ้าไม่ปฏิบัติก็ไม่มีบทลงโทษ แต่อาจถูกตำหนิติเตียน เช่นการใส่ชุดดำไปงานแต่งงาน หรือการเสียบ มารยาทในสังคมเช่นไม่เข้าแถวในการซื้อตั๋วภาพยนตร์ปิดเสียงโทรศัพท์ในการประชุมสัมมนาหรือในห้องเรียน เป็นต้น

1.2 จารีตหรือกวีศีลธรรม (Mores) คือ ข้อห้ามในการกระทำบางอย่างของสังคมซึ่งมีเรื่องกวีศีลธรรมเกี่ยวกับ ความดี ความชั่ว เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยหากผู้ใดละเมิดจะได้รับการต่อต้านรุนแรงกว่าวิถีชาวบ้าน เช่น ทอดทิ้ง ไม่เลี้ยงดูพ่อ-แม่ ยามแก่เฒ่า ไม่เลี้ยงดูบุตร เป็นต้น

1.3 กฎหมาย (Laws) หมายถึง กฎข้อบังคับความประพฤติของบุคคลในสังคมผู้ใดละเมิดไม่ปฏิบัติมีบทลงโทษ ตาม กฎหมาย ที่กำหนดไว้ เช่น การฆ่าคนตาย การทำร้ายร่างกาย หรือการทิ้งขยะในที่สาธารณะ เป็นต้น

2. สถานภาพและบทบาททางสังคม

2.1 สถานภาพ หมายถึง ฐานะ หรือตำแหน่งที่ได้จากการเป็นสมาชิกของสังคมสถานภาพคือตัวกำหนดบทบาทมี 3 อย่างคือ

- สถานภาพที่ติดตัวมาแต่กำเนิด (Ascribed Status) เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ บุตร ธิดา มารดา
- สถานภาพที่สังคม กำหนด เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น
- สถานภาพที่ได้มาจากความสามารถ (Achieved Status) ได้แก่ สติปัญญาของตนเอง จากการศึกษาเล่าเรียน จาก การทำงาน เช่น กรรมกร แพทย์ วิศวกร ครู พยาบาล ทนายความ ตำรวจ เป็นต้น

2.2 บทบาททางสังคม หมายถึง การกระทำที่แสดงตามสถานภาพเช่น

ครูอบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่นักเรียน

ตำรวจรักษาความสงบ จับผู้กระทำความผิด

แพทย์ให้การรักษาผู้เจ็บป่วย

พ่อแม่ เลี้ยงดูให้การอบรมสั่งสอนบุตร

1.สถาบันทางสังคม (Institution)

หมายถึง แบบแผน พฤติกรรมที่เป็นมาตรฐานของสังคมที่มีเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานของสังคม และมีหน้าที่ทำให้สังคม คงสภาพอยู่ได้ สถาบันที่สำคัญ ประกอบด้วย

2. **สถาบันครอบครัว** เป็นสถาบันพื้นฐานที่มีบทบาทต่อสังคมมากเพราะมีหน้าที่ในการอบรม สั่งสอนเลี้ยงดูสมาชิกใหม่ ให้เป็นคนดีมีคุณภาพของสังคม ซึ่ง เกิดจากการสมรสของชายหญิง ที่ตกลงจะมีชีวิตคู่ ร่วมกัน เมื่อให้กำเนิดบุตรหน้าที่ของบิดาและมารดา จึงมีความสำคัญมาก

3. **สถาบันการศึกษา** เป็นสถาบันที่สนองความต้องการของสังคมด้านการถ่ายทอดความรู้ทักษะวิชาการ และวิชาชีพเพื่อให้สมาชิกมีความรู้ ความสามารถ วัฒนธรรม คุณธรรม

4. **สถาบันการเมืองการปกครอง** เป็นแบบอย่างของการคิดการกระทำในเรื่องเกี่ยวกับการรักษา ระเบียบ ความสงบ เรียบร้อยของสังคม พิทักษ์ความถูกต้อง รักษาอธิปไตยของชาติ

ทำเนียบรัฐบาล ที่ทำการของนายกรัฐมนตรี

5. **สถาบันเศรษฐกิจ** ปฏิบัติหน้าที่เพื่อสนองความต้องการของสังคมในด้านการผลิต การกระจาย การแลกเปลี่ยน สินค้าและบริการแก่สมาชิกในสังคม

ตลาดหุ้นและการลงทุน

6. **สถาบันศาสนา** ปฏิบัติหน้าที่ทางพิธีกรรม อบรมสั่งสอนหลักธรรม เพื่อสนองความต้องการของสังคมในเรื่องความเชื่อ ความศรัทธาของมนุษย์ ช่วยควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ทั้งกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในระเบียบ เพื่อให้เกิดสันติสุข

วัด

โบสถ์

เทวสถาน

มัสยิด

7. สถาบันสื่อสารมวลชน สนองความต้องการของสังคมในเรื่องการติดต่อสื่อสาร ทำให้บุคคลในสังคมทันเหตุการณ์ ในโลกยุคปัจจุบัน ทุกคน ไม่ตกข่าว

หนังสือพิมพ์ สถาบันสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง

8. สถาบันนันทนาการ สนองความต้องการสมาชิกในสังคมในด้านการพักผ่อนหย่อนใจ การออกกำลังกาย การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจให้มีความแข็งแรง สมบูรณ์

หน้าที่ของสถาบันทางสังคม

1. เพิ่มจำนวนสมาชิกให้สังคม ชดเชยสมาชิกที่ขาดไป เลี้ยงดูให้มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์
2. ให้การศึกษา ความรู้ทางด้านวิชาการ มีความชำนาญด้านวิชาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตให้สังคมอย่าง

สงบสุข

3. สนับสนุนความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความมั่นคงของสังคมให้เจริญก้าวหน้า
4. ผลิตสินค้าและบริการที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ ให้ประชากรมีการกินดีอยู่ดี
5. ส่งเสริมสุขภาพอนามัยของคนในสังคม ให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สมบูรณ์
6. ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อสาร สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน
7. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การพักผ่อนหย่อนใจได้เหมาะสมกับวัยเป็นการใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์ มีผลต่อสุขภาพอนามัยที่ดี

หน่วยที่ 2

ลักษณะทั่วไปของสังคมไทย

ลักษณะของสังคมไทย (The Characteristics of Thai Society)

เป็นสังคมที่บุคคลสามารถเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนพอใจ ไม่ยึดถือว่าต้องปฏิบัติเป็นแบบเดียวกัน สังเกตได้จาก ค่านิยมของคนไทยหลายประการที่ขัดกันเองเช่น " ช้า ๆ ได้พร้าสองเล่มงาม" ในขณะที่เดียวกันก็มีค่านิยมว่า"น้ำขึ้นให้รีบตัก" หรือ "มือใครยาว สาวได้สาวเอา" เป็นการแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ที่ยึดมั่นในสิ่งใดหรือไม่จริงจังต่อสิ่งใด ขอให้สบายก็แล้วกัน บุคคลจะทำตามความพอใจมากกว่าสังคม มีการยึดหยุ่น ไม่ผูกตายตัวแต่ก็ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง หรือถึงกับทำให้เดือดร้อนจนอยู่ในสังคมนี้ได้

สังคมไทย (Thai Society)

จัดเป็นรูปแบบสังคมเกษตรกรรม (Agrarian Society) ประเภทประมาณ ร้อยละ 80 ของประชากร ทั่วประเทศทำการเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ ระบบสังคมไทย (Society system) อาจแบ่งเป็น 2 ระบบคือ

- สังคมชนบท (Rural Society)
- สังคมเมือง (Urban Society)

ทั้งสองระบบนี้เป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ และวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงน้อย จะเปลี่ยน แปลงน้อยจะเปลี่ยนแปลงเฉพาะ ผู้อยู่ในเมืองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นเพียงคน กลุ่มน้อย ของ สังคมไทย เพราะประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ในชนบททำการเกษตร ยึดมั่นในขนบธรรมเนียม ประเพณีมีการศึกษา น้อยฐานะยากจน ไม่ค่อยยอมรับความคิดเห็นใหม่ ๆ ยึดถือเงินตรา เกียรติ อำนาจ มีโครงสร้างของชนชั้นยกย่องความเป็นเจ้าคนนายคน ยึดบุคคลเป็นหลัก ยกย่องผู้อาวุโส

ลักษณะที่สำคัญของสังคมไทย

1. ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพหลัก
2. มีนิสัยประนีประนอม
3. มีนิสัยพึ่งพาอาศัยกัน ให้ความสำคัญระบบอุปถัมภ์
4. มีลักษณะนิสัยเรื่องเป็นเจ้าคนนายคน คือ ให้ความสำคัญกับลาภยศ
5. มีความรักเทิดทูลพระมหากษัตริย์
6. นับถือพุทธศาสนา

7. ไม่มีความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม

ลักษณะเด่นของสังคมไทย

จากลักษณะสำคัญของสังคมไทยที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปลักษณะเด่นของสังคมไทยได้ดังนี้

1. สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชากรร้อยละ 80 เป็นเกษตรกร
2. มีพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจ ความรัก ความสามัคคี ของชาวไทย
3. พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับนับถือ ประมาณร้อยละ 95 ส่วนศาสนาอื่นรองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู และศาสนาซิกข์
4. มีการอพยพแรงงานเข้าสู่ตัวเมือง เนื่องจากภัยแล้ง ทำการเกษตรไม่ได้
5. ประชาชนมีฐานะยากจน การศึกษาและโภชนาการยังอยู่ในระดับต่ำ
6. ความเจริญส่วนใหญ่จะอยู่ในเมืองหลวงและเขตเมืองใหญ่
7. ชอบความสนุกสนานรื่นเริง

ลักษณะสังคมชนบทและสังคมเมือง

ลักษณะสังคมชนบท (Rural Society)

บางที่เรียกว่า สังคมแบบชาวบ้าน (Folk Society) ซึ่งจัดว่ามีความสำคัญที่สุดในสังคมไทย เพราะเป็นโครงสร้างหลักเกือบทั้งหมดของประเทศไทย อันมีผลมาจากพฤติกรรมทั้งทางขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม พอสรุปเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. ประชากรมีความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ ประชากรอยู่ตามธรรมชาติ ไม่หนาแน่นมีการแข่งขันกันน้อยสภาพการครองชีพต่ำ

2. ส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำให้ต้องพึ่งพาอาศัยแรงงานแลกเปลี่ยนกัน มีความใกล้ชิดกัน จึงมีความสนิทสนมกัน

3. ลักษณะครอบครัวมีความสัมพันธ์กันแน่นแฟ้นเป็นหน่วยที่สำคัญทางเศรษฐกิจช่วยกันทำงานทำเครื่องมือ เครื่องใช้ทอผ้าเอง ทำอาหารเอง

4. ชุมชนมักตั้งอยู่นอกเมือง เป็นหมู่บ้าน ตำบล กระจายอยู่ห่างกัน มีประชากรไม่หนาแน่น

5. วัดและศาสนสถาน เป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีกรรมศาสนา ในสมัยก่อนวัดเป็นแหล่งความรู้ อบรมบ่มนิสัย ปัจจุบันวัดก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ไม่น้อย

6. ส่วนใหญ่ยึดมั่นอยู่กับขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงง่าย ๆ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย

7. ค่านิยมในเรื่องคุณงามความดีในทางศาสนา เป็นตัวควบคุมความประพฤติทางสังคม

ลักษณะสังคมเมือง (Urban Society)

จัดว่าเป็นสังคมที่มีความซับซ้อน เป็นศูนย์กลางทางความเจริญ และความเสื่อมรวมอยู่ด้วย เมืองเป็นสถานที่ตั้งถิ่นฐานอันถาวร หนาแน่นด้วยประชากร และเป็นที่อยู่ของคนที่มีความแตกต่างทางพื้นเพ ซึ่งอยู่ในเขตเมือง เทศบาล เป็นต้น สังคมเมืองมีลักษณะดังนี้

1. ประชากรมีความสัมพันธ์กันแบบทุติยภูมิประชากรอยู่อย่างหนาแน่น มีการแข่งขันสูงมีชุมชนอุตสาหกรรม ฐานะร่ำรวยและยากจนแตกต่างกัน
2. มีอาชีพหลายหลาย ทั้งธุรกิจ การค้า ราชการ ลูกจ้าง อุตสาหกรรม อาชีพบริการ ฯลฯ ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนมีความผูกพันกันน้อยมาก ต่างรักษาผลประโยชน์ของตนเอง
3. ครอบครัวมีความผูกพันน้อย เพราะความจำเป็นในเรื่องของเศรษฐกิจ สมาชิกในครอบครัวมีภาระต้องทำ ไม่ค่อยมีเวลาให้แกกัน อีกทั้งความผูกพันกับเพื่อนบ้านก็น้อย
4. ชุมชนตั้งอยู่ในเขตที่มีผู้อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นศูนย์กลางความเจริญ มีประชากรหนาแน่นกว่าชนบท มักเกิดปัญหาขึ้นในสังคมมากมาย
5. วัดและศาสนสถานยังเป็นที่สักการะเคารพ แต่คนไทยในปัจจุบันเห็นสถาบันทางศาสนาเป็นเพียงสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และสั่งสอนหลักธรรม จริยธรรม แก่คนในสังคมเท่านั้น
6. มีการละเมิดขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีที่ดีงาม รับผิดชอบต่อวัฒนธรรมตะวันตกสูง
7. ค่านิยมจะเน้นหนักในเรื่องอำนาจ ความมั่นคง การร่ำรวยสังคมชั้นสูง และมีความต้องการในการเลื่อนชั้นทางสังคมสูง

หน่วยที่ 3

เอกลักษณ์ของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมไทย

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเองสั่งสมมาเป็นเวลานานนับพันปีสะท้อนให้เห็นวิถีความเป็นไทยซึ่งเป็นมรดกของบรรพบุรุษจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของไทยที่มีคุณค่าควรยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน และเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นชาติไทย

ความเป็นมาของวัฒนธรรมไทย

ชาติไทยเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมอันดั่งงามแต่โบราณ โดยมีที่มาดังนี้

1. วัฒนธรรมไทยที่เรามีการปฏิบัติกันอยู่ ส่วนหนึ่งเป็นของคนรุ่นก่อนๆ หรือบรรพบุรุษของเราได้ถ่ายทอดมายัง อนุชนรุ่นหลัง
2. จากการที่เราได้ติดต่อกับชาติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย ชนชาติที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทย คือมอญ ขอมอินเดีย จีน และชาติตะวันตก สำหรับมอญ และขอม 2 ชาตินี้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย สิ่งใดมีประโยชน์ก็นำมาดัดแปลง เป็นวัฒนธรรมไทย

ลักษณะของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมไทยได้รับการพัฒนาโดยลำดับ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางสังคม และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และความสามารถของสังคมไทย จึงก่อให้เกิดการสร้างสรรค์หล่อรวมกันเป็นวัฒนธรรมซึ่งลักษณะเฉพาะเป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะเด่นๆ หลายอย่างดังนี้

1. การมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ สังคมไทยรับเอาพระพุทธศาสนาเป็นที่นับถือของชาวไทย มาตั้งแต่ก่อนสุโขทัย คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาถึง 95 % หลักคำสอนสำคัญของพุทธศาสนาที่สำคัญคือสอนให้ละเว้นความชั่ว ทำความดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์วิถีชีวิตของคนไทยจะมีพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง เสมอ เช่น การบวช การแต่งงาน การทำบุญขึ้นบ้านใหม่
2. การมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สังคมไทยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสืบทอดกันมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้จากการถวายความจงรักภักดีในวาระต่างๆ แสดงถึงความยึดมั่นในพระองค์ ซึ่งช่วยเสริมสร้างให้สถาบันพระมหากษัตริย์มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง
3. อักษรไทยและภาษาไทย สังคมไทยมีอักษรใช้มานานตั้งแต่สมัยสุโขทัยโดยได้รับอิทธิพลจากขอม และได้รับการพัฒนาโดยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเป็นเอกลักษณ์ที่น่าภูมิใจเพราะภาษาถือว่าเป็นอารยธรรมขั้นสูง

4. ประเพณีไทย เป็นสิ่งแสดงถึงวิถีชีวิตของคนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งส่วนมากเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา อาจมีคตินิยมศาสนาอื่นผสมอยู่ด้วยซึ่งสืบเนื่องมาแต่โบราณ ประเพณีที่นำมาปฏิบัติกัน เช่น ประเพณีการบวช ประเพณีการแต่งงาน

5. วัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต อันได้แก่ปัจจัยสี่ คือเครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย อาหารยารักษาโรค

6. ศิลปกรรมไทย เป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากการเพียรพยายามของมนุษย์ ในการปรุงแต่งชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ทำสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยสวยงาม รวมทั้งเป็นอาหารใจด้วยวัฒนธรรมในดานศิลปกรรมมีดังนี้

- วรรณกรรม เป็นศิลปะการที่แสดงออกในรูปของตัวหนังสือ การแต่งความเป็นเรื่องราว ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกทางอารมณ์แต่ก็แฝงไว้ด้วยคติเตือนใจ

7. จรรยาบรรณและจิตใจของคนไทย คนไทยมีลักษณะสุภาพอ่อนน้อม ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี มีการแสดงความเคารพแตกต่างไปจากสังคมอื่น ๆ เช่นการขี้ม การทักทาย การไหว้การถวายความเคารพพระมหากษัตริย์ ด้านจิตใจ คนไทยได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ทำให้คนไทยมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความโอบอ้อมอารีต่อคนทั่วไป เคารพผู้อาวุโส

อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติที่มีต่อสังคมไทย

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่มั่นคงที่หรือใช้เฉพาะในสังคมหนึ่งเท่านั้น ในปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการขนส่งคมนาคม ทำให้การเผยแพร่วัฒนธรรมกระทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้นกระบวนการนี้เรียกว่า การเผยแพร่วัฒนธรรมกระทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้นกระบวนการนี้เรียกว่า การเผยแพร่หรือการกระจายทางวัฒนธรรม(Cultural Diffusion)

หลังการปฏิบัติอุตสาหกรรมในยุโรป ทำให้ชนชาติเหล่านั้นแข่งขันกันแสวงหาอาณานิคมในทวีปเอเชียด้วยแล้ว สังคมไทยก็ตกเป็นเป้าหมายของกลุ่มชาวยุโรปโดยเฉพาะอังกฤษ ฝรั่งเศส และอิทธิพลของวัฒนธรรม ตะวันตกก็ยังคงต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยสาเหตุต่อไปนี้

1. ความเจริญทางด้านคมนาคมขนส่ง ทำให้การเดินทางสะดวก การเผยแพร่วัฒนธรรมจะเร็วขึ้น
2. อิทธิพลจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือ และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ
3. การเผยแพร่วัฒนธรรมโดยตรง คือ ประเทศต่าง ๆ ส่งคนเข้ามาเผยแพร่ หรือจากการออกไปศึกษาเล่าเรียน เมื่อกลับมาแล้วก็นำวัฒนธรรมนั้นมาเผยแพร่

อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติในสังคม แยกเป็นด้านต่าง ๆ นี้

1. ทางการศึกษา วัฒนธรรมขอมอินเดีย เข้ามามีอิทธิพลในสมัยสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา
  - ภาษาตะวันตก เริ่มเข้าสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อร้อยเอกเจมส์ โลว์ ชาวอังกฤษ คิดตัวพิมพ์ภาษาไทยได้สำเร็จ
  - รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการปฏิรูปการศึกษาและสังคมมีการตั้งกระทรวงธรรมการ เริ่มมีการจัดการศึกษาแบบตะวันตกตั้งแต่นั้นมา

- ปัจจุบันระบบการศึกษาของไทยยึดหลักแนวทางจากประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งทางด้านปรัชญาการศึกษา เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอน ส่วนวิทยาการสมัยใหม่ ในวงการศึกษามองของไทยรับมาจากตะวันตกเป็นส่วนใหญ่

2. ทางการเมือง

- สมัยสุโขทัยการปกครองเป็นแบบพ่อปกครองลูก
- สมัยกรุงศรีอยุธยา รัชชูปถลจากขอมและอินเดีย เป็นแบบลัทธิเทวราช กษัตริย์ เป็นสมมติเทพ(เข้ากับเจ้า บ่าวกับนาย)
- สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลที่ 5 เริ่มมีสภาที่ปรึกษา นับเป็นการเริ่มเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยจนกระทั่งปี พ.ศ. 2575 จึงเป็นประชาธิปไตยโดยแท้จริง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากประเทศในยุโรป

3. ทางเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบเสรีนิยม หรือทุนนิยม ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากที่สุด

4. ทางสังคมและวัฒนธรรม อิทธิพลจากต่างชาติทำให้วิถีชีวิตคนไทยเปลี่ยนแปลงไป ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจมีความอบอุ่นน้อยลง มีการชิงดีชิงเด่น ความสัมพันธ์เปลี่ยนเป็นแบบทฤดยภูมิ วัฒนธรรมอินเดียที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทย

1. การเมืองการปกครองกษัตริย์เป็นเทวราชตามศาสนาพราหมณ์เกิดระบบเจ้าขุนมูลนายส่วนประมวลกฎหมายพระมนุธรรมศาสตร์ของอินเดียนั้นเป็นที่มาของกฎหมายตราสามดวงในประเทศไทยและกฎหมายเทียบบาล

2. ศาสนา ศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนาทำให้เกิดประเพณีต่าง ๆ มากมาย เช่น พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ โคนจุก หลักทศพิธราชธรรม

3. ภาษาและวรรณกรรม รับภาษาบาลีและสันสกฤตเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางภาษาแต่ไม่ใช่คำพูดไม่มีอิทธิพลเหมือนภาษาตะวันตกวรรณกรรมคือมหาภารตยรามายณะมหาภารตยยุทธและพระไตรปิฎก

4. ศิลปกรรม ส่วนใหญ่เกี่ยวกับศาสนา ได้แก่ การสร้างสถูป เจดีย์ วิหาร พระพุทธรูป จิตรกรรมฝาผนังทำร้ายรำต่าง ๆ

วัฒนธรรมจีนที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทย

เข้ามาทำมาหากิน ทำให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมไทยกับจีนจนกลายเป็นวัฒนธรรมไทยอิทธิพลวัฒนธรรมจีนต่อวัฒนธรรมไทยได้แก่

1. ความเชื่อทางศาสนา เป็นการผสมผสาน การบูชาบรรพบุรุษ การนับถือเจ้าส่วนการไหว้พระจันทร์เทศกาลกินเจ ชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ยอมรับวัฒนธรรมเดิมของจีนน้อยลงทุกที

2. ด้านศิลปกรรม เครื่องขามสังคโลกเข้ามาในสมัยสุโขทัย

3. ด้านวรรณกรรม การแปลวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทยเริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้แก่ สามก๊ก อำนวยการแปลโดย เจ้าพระยาคลัง (หน) กลายเป็นเพชรน้ำงามแห่งวรรณคดีไทย

4. วัฒนธรรมอื่น ๆ มีอาหารจีน และ "ขนมจันอับ" ที่กลายเป็นขนมที่มีบทบาทในวัฒนธรรมไทยใช้ในพิธีกรรมต่างๆก็กลายมาเป็นอาหารหลักของไทย นอกจากนี้ยังมีข้าวต้มกุ๊ยผัดซีอิ้ว และซาลาเปา เป็นต้น วัฒนธรรมชาตินิยมตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทย

โปรตุเกส เป็นชาติตะวันตกชาติแรกที่เข้ามาในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 นำวัฒนธรรมการทำปืนไฟ การสร้างป้อมต่อต้านปืนไฟ ยุทธวิธีทางการทหาร การทำซีฟู้ดรักษาแผล การทำขนมฝอยทอง ขนมฝรั่ง เป็นอาหารอาสาศสมัยพระชัยราชาธิราช รบกับพม่า 120 คน สอตันดา เข้ามาในราชสำนักสมัยพระเอก เข้ามาสมัยในสมัยพระนเรศวรมหาราชอาคารที่ สอตันดาสร้าง ไทยเรียกว่า "ตึกวิสันดา" นำอาวุธปืนมาขาย รวมทั้งเครื่องแก้วเครื่องยาสูบ เครื่องเพชรเครื่องพลอย ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชก็ทรงพอพระทัยแว่นตา และกล้องส่องทางไกลจาก สอตันดา อังกฤษ เข้ามาในราชสำนักสมัยพระเอกาทศรถ มุ่งทางด้านการค้า แต่ สอตันดาไม่ได้ เช่น ฮอร์ช ไวท์มีตำแหน่งเป็นออกหลวงวิจิตรสาคร ส่วน แซมมวล ไวท์ ได้เป็นนายท่าเมืองมะริด ฝรั่งเศส เข้ามาสมัยพระนารายณ์มหาราช เพื่อเผยแพร่ศาสนาคริสต์ คณะบาทหลวงได้นำความรู้ด้านการแพทย์ การศึกษา การทหาร ดาราศาสตร์ การวางท่อประปา การสร้างหอคูดาวที่ลพบุรีและอื่น ๆ อีกหลายแห่ง ในสมัยอยุธยาตอนปลาย ความสัมพันธ์กับชาติตะวันตกลดลง และหยุดชะงักไป ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตกโดยมีการเปิดสัมพันธทางการทูต เพราะตระหนักถึงภัยอันตรายที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นการป้องกันการแทรกแซงภายในวัฒนธรรมตะวันตกจึงเริ่มผสมผสานจนเป็นที่ยอมรับและเข้ามามีบทบาทในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การเมืองการปกครอง รับเอาประเพณี ค่านิยม วัฒนธรรม เข้ามาในประเทศ เพราะมีพระบรมศานุกรูปร่างไปเรียนต่างประเทศ มีการปฏิรูปการปกครองแบบชาติตะวันตก ตั้งกระทรวง 12 กระทรวง

2. เศรษฐกิจ ยกเลิกระบบไพร่ เลิกทาส ใช้เงินตราเป็นตัวกลางในการซื้อขายตั้งธนาคารแห่งแรกคือธนาคารไทยพาณิชย์

3. ด้านสังคม เลิกระบบหมอบคลาน มาเป็นแสดงความเคารพ ให้นั่งเก้าอี้แทนเปลี่ยนแปลงการแต่งกายจัดการศึกษาเป็นระบบ โรงเรียน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ออกพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 การศึกษาขยายถึงระดับมหาวิทยาลัยมีพระราชบัญญัตินามสกุล และกำหนดให้ชื่อ นาย นาง นางสาว เด็กหญิงเด็กชาย

เอกลักษณ์ของวัฒนธรรม

เอกลักษณ์เป็นลักษณะเด่นของสังคมที่เห็นได้ชัด ซึ่งแตกต่างไปจากสังคมอื่นเพราะเกิดจากการสั่งสมของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีมาเป็นเวลานานเอกลักษณ์ไทยจึงเป็นเอกลักษณ์แห่งความภาคภูมิใจของชนชาวไทยทุกคนในการมีชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภาษา ศิลปกรรม อาหาร การแต่งกาย เป็นของตนเอง คนไทยทุกคนจึงต้องช่วยกันอนุรักษ์ ส่งเสริมและพัฒนาเอกลักษณ์ไทยให้อยู่คู่กับสังคมไทยตลอดไป

ความหมายของเอกลักษณ์ไทย

เอกลักษณ์คือ ลักษณะที่เด่นชัดของสังคมใดสังคมหนึ่งซึ่งลักษณะเหมือนกันหรือร่วมกันของสังคมนั้น ๆ ที่เห็นได้ชัดเจนว่าแตกต่างจากลักษณะของสังคมอื่น

เอกลักษณ์ไทยจึงหมายถึง ลักษณะของความเป็นไทยที่ดูแล้วแตกต่างจากลักษณะสังคมของชาติอื่นมีความแตกต่าง ซึ่งอาจมองได้จากรูปลักษณะ การประพฤติปฏิบัติ กิริยาท่าทาง การแต่งกาย วัฒนธรรมจารีตประเพณี ฯลฯ สังเกตได้ว่าลักษณะเด่นของความเป็นไทยนั้น ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ก็สามารถแยกออกจากชาติอื่นได้ นอกจากภาษาพูดแล้ว ความยิ้มแย้มแจ่มใสก็เป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของสังคมไทย จนชาวตะวันตกขนานนามว่า "สยามเมืองยิ้ม"

เอกลักษณ์เด่นของวัฒนธรรมไทยพอสรุปได้ดังนี้

จุดเด่นของวัฒนธรรมไทย

- เป็นวัฒนธรรมที่มีพื้นฐานมาจากเกษตรกรรมเป็น "วัฒนธรรมเกษตร" เช่น มีการช่วยเหลือกัน เรียกว่าการลงแขกเกี่ยวข้าว การแห่นางแมวเพื่อขอฝนการทำขวัญข้าว ไหว้แม่โพสพ
- เป็นสังคมที่มีความสนุกสนาน การทำงานจะเป็นไปพร้อมกับความรื่นเริง เช่น เมื่อเกี่ยวข้าวจะร้องเพลงไปด้วย "เกี่ยวเถอะนะแม่เกี่ยวชะชะเกี่ยวเถอะนะแม่เกี่ยว อย่ามัวแลเหลียว เดี่ยวเกี่ยวจะเกี่ยวก้อยเอย"
- เป็นสังคมที่เทิดทูลพระมหากษัตริย์ด้วยความจงรักภักดี
- นับถือพระพุทธศาสนา เป็นสังคมชาวพุทธ มีพุทธศาสนิกชนให้ความสำคัญ
- มีน้ำใจของความเป็นไทย พึ่งพาอาศัยกัน รักความสงบ
- ชอบเรื่องการทำบุญ สร้างกุศล และช่วยงานบุญกกุศล

เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย

- ภาษาไทย ตัวอักษรไทย ซึ่งนับว่าเป็นอารยธรรมขั้นสูง
- อาหารไทย เช่นน้ำพริกปลาทู หรือต้มยำกุ้ง ที่เป็นที่ยุ้จักและโด่งดังไปทั่วโลก
- สมุนไพรไทย แม้แต่ต่างชาติก็ให้ความสนใจ เช่น ว่านหางจระเข้ กระจ่างคำ กราวเครือ
- ฉายาสยามเมืองยิ้ม ซึ่งแสดงถึงความยิ้มแย้มแจ่มใส มีอัธยาศัยซึ่งหายากในชนชาติอื่น
- มารยาทไทย เช่นการไหว้ เป็นที่ยุ้จักของคนทั่วโลก การมีสัมมาคารวะ เคารพผู้อาวุโส รุ้จักกาลเทศะ
- ประเพณีไทย เช่น ผีตาโขน บุญบั้งไฟ การแห่ปราสาทผึ้ง แห่นางแมว
- การแสดงแบบไทย เช่นลิเก โขน รำวง
- ดนตรีไทย เช่นระนาด ปี่ ขลุ่ย อังกะลุง
- การละเล่นไทย เช่น มอญซ่อนผ้า ลำตัด

- สิ่งก่อสร้างเช่นเรือไทย
- เพลงไทย เช่นเพลงไทย(เพลงไทยเดิม) เพลงลูกทุ่ง

เอกลักษณ์ที่สำคัญของสังคมไทย

เอกลักษณ์ของสังคมไทย เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นไทยที่บรรพบุรุษได้สั่งสม สืบทอดโดยมอบเป็นมรดกให้แก่อนุชนรุ่นหลังไว้ได้เป็นความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ ซึ่งเอกลักษณ์นี้ นับว่าเป็นสิ่งที่ดี คนไทยควรนำมาปฏิบัติและสืบสานต่อไป

เอกลักษณ์ที่ดีและควรสืบสานในสังคมไทย

1. เป็นสังคมที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สถาบันพระมหากษัตริย์นับว่าเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ กษัตริย์ไทยโบราณ จนถึงปัจจุบันทรงเป็น ผู้นำประเทศให้พ้นภัย ทำนุบำรุง ประเทศชาติให้รุ่งเรือง
2. สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพหลักมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้คนไทยมีความผูกพันกับธรรมชาติ มีความอดทน การร่วมมือร่วมใจ รู้จักบุญคุณของธรรมชาติและบุญคุณของแผ่นดิน
3. ครอบครัว เป็นเอกลักษณ์ของสังคมที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นมีความผูกพันเคารพในระบอบอาวุโสทำให้คนไทยมีความอ่อนน้อมถ่อมตนรู้จักกาลเทศะ
4. ศาสนา สังคมไทยมีศาสนาพุทธเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจมาแต่อดีต และเป็นศาสนาที่คนไทยนับถือ กันมากที่สุด หลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนา สอนให้คนไทยยึดถือทางสายกลาง เชื่อในเรื่องบาปบุญ คุณโทษ หลักคำสอนของพระพุทธศาสนามีความเป็นวิทยาศาสตร์แม้แต่ชาวต่างชาติก็หันมานับถือและบวชในพระพุทธศาสนาจำนวนมาก
5. ภาษา เริ่มกันมาแต่สมัยสุโขทัย โดยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทำให้คนไทยมีภาษาไทยใช้ เป็นเอกลักษณ์
6. รักอิสระ หรืออาจใช้คำว่า ความเป็นไท ไม่ขึ้นกับใคร แสดงความเป็นเอกราช ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ควรดำรงไว้
7. ศิลปกรรม คือ ผลงานที่ช่างฝีมือไทยหรือศิลปินไทยได้สร้างสมไว้จากความรู้สึกนึกคิดหรือจินตนาการแบ่งออกเป็น 4 ประเภทดังนี้
  - 7.1 จิตรกรรม (Painting) จิตรกรรมไทย หมายถึง ภาพที่แสดงถึงเรื่องราว ตลอดไปถึงการเขียนภาพลวดลายประดับตกแต่งในงานช่างต่าง ๆ ซึ่งเป็นศิลปกรรมชั้นสูง และเพื่อให้เกิดความสวยงามในศิลปะตามคติของชาติ
  - 7.2 ประติมากรรมไทย (Sculpture) งานประติมากรรมไทย หมายถึง งานปั้น และงานแกะสลัก ที่ต้องนำมาทำการหล่ออีกทีหนึ่งซึ่งเป็นงานฝีมือ โดยมากมักจะเป็นการปั้นเกี่ยวกับพระพุทธรูป มีตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ เครื่องใช้และเครื่องประดับต่าง ๆ

7.3 สถาปัตยกรรม คือ อาคารสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น อาคาร ตึก บ้านเรือน พระมหाराชาวังตลอดจนอนุสาวรีย์ใหญ่ ๆ พีรามิด สถูป เจดีย์ วิหารปราสาท พระปรางค์ มณฑป อุโบสถ ดังนั้นจะเห็นได้ว่างานสถาปัตยกรรมมักควบคู่ไปกับงานประติมากรรม ซึ่งทำให้สิ่งก่อสร้างดูสวยงามอ่อนช้อย

7.4 วรรณกรรม (Literature) วรรณกรรม คือ หนังสือทั้งประเภทร้อยกรอง(โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน)และร้อยแก้วคือเรียงความธรรมดา รวมถึงการจดจำเรื่องราวต่างๆ เช่น นิทาน ตำนานด้วยวรรณกรรมที่เป็นอมตะ เช่น พระอภัยมณี ขุนช้างขุนแผน

7.5 นาฏศิลป์ และดุริยางค์ศิลป์ (Music and Dramatic) นาฏศิลป์และดนตรี หรือคีตกรรม คือ ดนตรีทุกประเภท รวมทั้งการร่ายรำระบำต่าง ๆ เช่น โขน ลิเก ละครรำ รำไทย การแสดงต่าง ๆ เป็นต้น

แบบทดสอบ

จงข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

- โครงสร้างทางสังคมมีองค์ประกอบสำคัญคือข้อใด
  - สมาชิกของสังคมและองค์การ
  - องค์การสังคมและสถาบันสังคม
  - สถานภาพและบทบาททางสังคม
  - การจัดระเบียบทางสังคมและโครงสร้างทางสังคม
- สถาบันทางสังคมมีความหมายตรงกับข้อใด
  - ความเชื่ออุดมการณ์ต่างๆ
  - คุณธรรมและค่านิยมของคนในสังคม
  - เป็นแบบอย่างในการคิดและการกระทำสิ่งต่างๆของสมาชิก
  - ถูกทุกข้อ
- สถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญมากที่สุด คือข้อใด
  - ศาสนา
  - ครอบครัว
  - การศึกษา
  - เศรษฐกิจ
- สถาบันเศรษฐกิจมีหน้าที่ในข้อใด
  - ผลิตสินค้าเพื่อสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม
  - การกระจายสินค้าและบริการไปสู่สมาชิกในสังคม
  - การกำหนดสถานภาพและชนชั้นทางสังคม
  - ถูกทุกข้อ
- การจัดระเบียบทางสังคมมีองค์ประกอบที่สำคัญตรงกับข้อใด
  - บรรทัดฐานทางสังคม
  - จารีต
  - กฎหมาย
  - ถูกทุกข้อ
- คนที่พูดพล่อยๆ จนได้รับอันตราย ตรงกับคำพังเพย ข้อใด
  - ปลาตกน้ำตัวโต
  - ปลาถูกน้ำร้อนลวก
  - ปลาหมอแฉกเหวี่ยง
  - ปลาหมอตายเพราะปาก
- ข้อใดเป็นประเพณีท้องถิ่น
  - ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระราชธาตุ
  - ประเพณีการทอดกฐิน
  - ประเพณีแรกรนาขวัญ
  - พิธีแห่ขันหมาก
- วันที่ 13 เมษายน รัฐกำหนดให้เป็นวัน....
  - วันครอบครัว
  - วันศิลปินแห่งชาติ
  - วันผู้สูงอายุแห่งชาติ
  - วันอนุรักษ์มรดกไทย
- ข้อใด ไม่ถือว่าเป็นประเพณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
  - แห่ผีตาโขน
  - บายศรีสู่ขวัญ
  - ประเพณีชักพระ
  - บุญบั้งไฟ
- พฤติกรรมลักษณะใด ที่คนไทยจะแสดงเมื่อพบหน้ากัน
  - จับมือทักทายกัน
  - โอบไหล่และ สัมผัสมือต่อกัน
  - ยกมือไหว้ต่อกัน
  - กล่าวคำว่าสวัสดี

งานชิ้นที่ 2 (10 คะแนน)

1. ให้นักศึกษาแต่งคำขวัญเกี่ยวกับการส่งเสริมเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย พร้อมใส่รูปภาพประกอบให้สวยงาม
2. ส่งงานในรูปแบบของ File ชนิดใดก็ได้ (รูปภาพ หรือ Word หรืออื่นๆ ก็ได้)

เฉลย

1.ข	2.ง	3.ข	4.ง	5.ง
6.ง	7.ก	8.ค	9.ค	10.ค